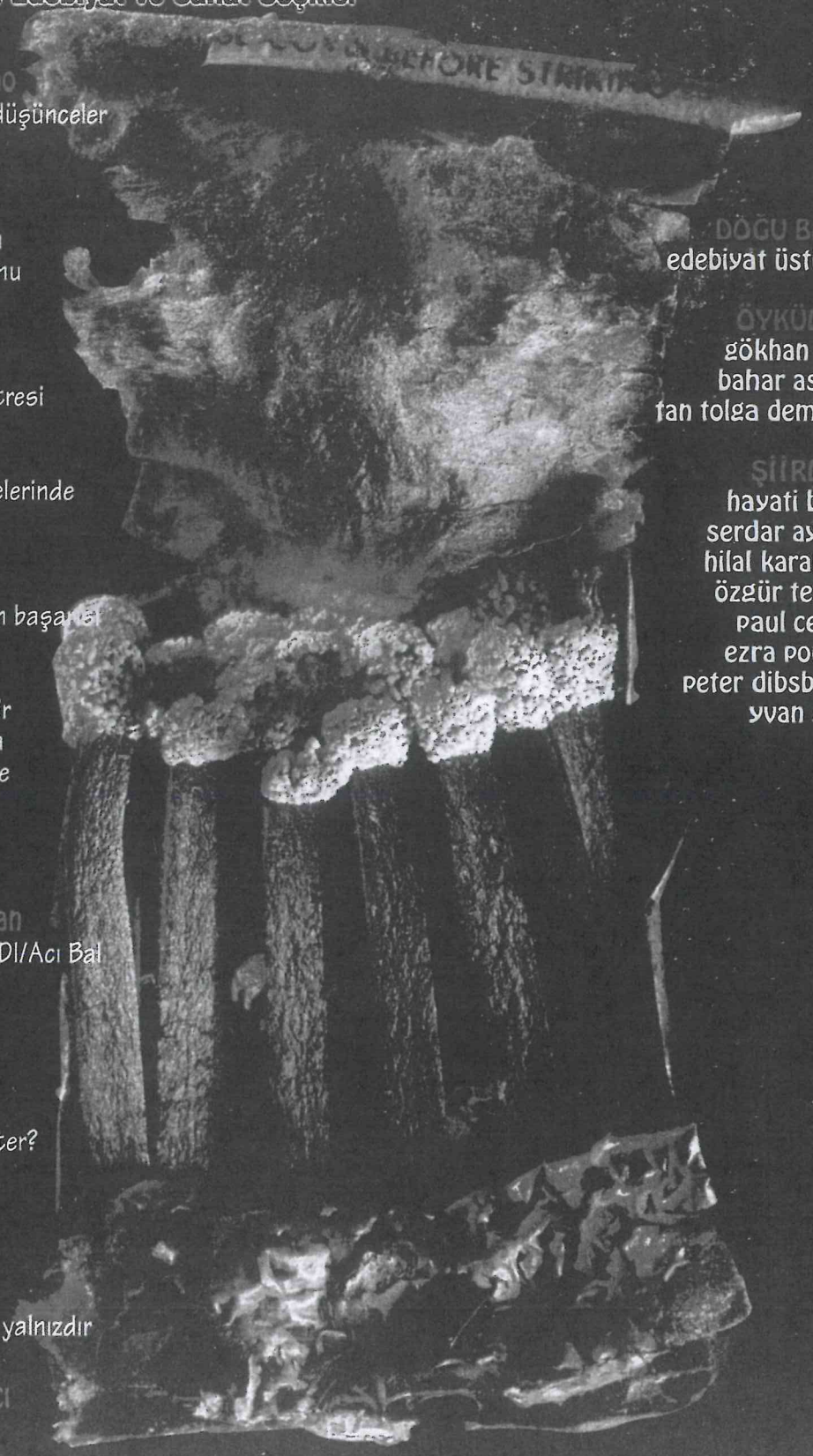
ISSN 1301-6156

kül

sayı: 34
mart-2003

Güncel Edebiyat ve Sanat Seçkisi

theodor w. adorno
metafizik üzerine düşünceler
NİHİLİZM

raymond jean
yazarın eleştirmen
karşısındaki durumu

jean-paul sartre
nathalie sarraute
bir yabancının portresi

nilay özer
dede korkut hikayelerinde
"doğa"

kemal varol
feminist eleştirinin başarısı

nizamettin uğur
anlam bilgisinde bir
kavramsallaştırma
çalışması: niceleme

fırat caner
notlar III

mehmet can doğan
İNCELİKLERİN İNADI/Acı Bal

mustafa tüzel
ilişkiler üzerine

ali hikmet eren
özgür köleler ne ister?

erdoğan kul
imge üzerine

efnan dervişoğlu
deniz fenerleri hep yalnızdır

e. bülent yardımcı
şairine yazılar

DOĞU BATI
edebiyat üstüne

ÖYKÜLER
gökhan tok
bahar aslan
tan tolga demirci

ŞİİRLER
hayati baki
serdar aydın
hilal karahan
özgür temiz
paul celan
ezra pound
peter dibsbury
yvan goll

editörden...

2003 ocak sayısıyla birlikte 4.yılına adım attı **kül**. her sayısında kendisini biraz daha geliştirmeye çabaladı. yayımlanan yazı ve şiirlerin niteliğini yükseltmeye; sayfa sayısını ve baskı kalitesini artırmaya çabaladı. *çaba!* sanırım **kül**'ün ekonomiik bunalıma ve olanaksızlıklarına karşın var olabilmesini açıklayan en önemli sözcük bu. ve ne yazık ki yalnızca bir kişinin çabası...

bugüne değin konuşmalarımda, yazışmalarımda ve dergideki yazılarımda sürekli olarak "biz" sözcüğünü kullanmayı yeğledim; "ben" sözcüğünü kullanmak içimden gelmedi. **kül**'ün dizgi ve tasarımından yazıların düzeltilmesine; baskısından dağıtımına; okur ve yazarlarla iletişiminden yazı ve şiirlerin seçimine tek başına olmama karşın, hep bir "biz" varmış gibi duyumsadım ve "biz" varmış gibi davrandım. bunda, dergiciliğin bir "grup" işi olduğuna, hâlâ, inanıyor oluşumun payı vardır ve elbette daha da önemlisi, amatör- profesyonel ayrımı yapmaksızın dergimize yazı ve şiirleriyle katkı veren, destek olan güzel insanların varlığının payı vardır. buradan, yeri gelmişken, yazı ve şiirleriyle, eleştiri ve önerileriyle dergimize destek olan herkese teşekkür ediyoruz.

kül amatör bir dergi. bu derginin bir bürosu, bilgisayarı, kendisine ait faksı ve telefonu yok. hatta okurlarından ve yazarlarından gelen mektuplara yanıt verecek bir posta bütçesi bile yok. abonelerimize bile, bazen, dergileri iki üç sayı biriktirip gönderdiğimiz de bir gerçek, yazarlarımıza telif ödeyemediğimiz de (*profesyonel olmalarına karşın bir çok derginin telif ödemediğini, bırakın telif ödemeyi, yazarlarına, yazılarının yayımlandığı dergiyi bile göndermediklerini, okurlarına yanıt vermeyi akıllarından bile geçirmediklerini de bilmiyor değiliz, ancak bizi başkalarının ne yaptığı ilgilendirmiyor*)... ancak tüm bunlara karşın okurlarına profesyonel dergilerin birçoğundan daha iyi bir dergi sunduğu da bir gerçek... buradan, yine yeri gelmişken, **kül**'ü satın alarak ve kül'e abone olarak dergimize güç katan okurlarımıza ve ilan vererek dergimize destek olan yayınevlerine teşekkür ediyoruz.

yvan goll ve peter didsbury ilk kez türkçede!

kül yayına başladığından bu yana ilk ürünlerini yayımlayan onlarca şaire ve yazara yer verdi; türkçeye ilk kez çevrilen ya da yeterince çevrilmemiş yazar ve şairlerin şiirlerini yayımladı. ***hilal karahan, ertan yılmaz, fidan çobanoğlu, zeliha özata, damla unat, ismail akkoca, ali polat, belgin günay...*** bunlar aklıma ilk gelenler... **goll**'ün ve **didsbury**'nin ve çevirmenlerinin kısa yaşam öykülerini, yeni şiirleriyle birlikte önümüzdeki sayıda yayımlayacağız. yine yeri gelmişken, ***goll***'ü **kül**'e öneren ve çeviren **ertuğrul pamuk**'a, ***didsbury***'i türkçeye kazandıran **george messo**'ya; ***adorno***'nun *"metafizik üzerine düşünceler"* yazı dizisinin çevirisine girişen **hatice çoban**"a; çevirileriyle dergimize hemen her sayı destek veren **hasan ağan karaduman**'a ve şimdi adlarını sayamadığım çevirmenlerimize çevirileri için çok teşekkür ediyoruz. bu çeviriler gerçekten de paha biçilmez; biz de telif ödemiyoruz :)

bülent yardımcı ve şairine yazılar...

bu sayımızdan itibaren ***bülent yardımcı*** dergilerdeki şiirlere değinecek. *bülent yardımcı*'nın yorumları *eksik ya da fazla, doğru ya da yanlış* bulunabilir. edebiyat kurumsalının eleştiriyi yok olma ile karşı karşıya bıraktığı bir ortamda; bir şiiri ya da bir kitabı *sevmedim, beğenmedim, başarılı bulmadım* demenin bile neredeyse yok olduğu bir ortamda, *yardımcı*'nın yorumları önem kazanmaktadır. ayrıca şairleri, şiirleri üzerinde düşünmeye itmesi ve tartışma önermesi bakımından da yararlı olacaktır. bu yazı dizisi **kül** için de ***bülent yardımcı*** için de yeni bir deneyim. zamanla tüm şiir severlerin bir şeyler edinecekleri ve şairlerin, eleştirmenlerin, yıllık hazırlayıcılarının okumadan geçemeyecekleri bir sayfa olacağını sanıyorum.

yeni bir eylem: kül*öykü*...

mart ayından itibaren **kül** dergisi edebiyatımıza yeni bir dergi daha armağan ediyor. tabii parasıyla... **kül***öykü*, genç yaşlı tüm öykücülerin, öykü okurlarının yeni dergisi... öykü üzerine yazı ve değerlendirmeler, soruşturmalar, söyleşiler, öykücülerin ilk öyküleri, ilk öykü dergileri... ve zamanla geliştireceği bir öykü pratiği...

bilal kolbüken

kül ISSN: 1301-6156
Güncel Edebiyat ve Sanat Seçkisi
sahibi ve editörü
bilal kolbüken

renk ayrımı • repro karizma 0 312 229 97 19
dağıtım • Pentimento 0 212 293 39 59
iletişim • P.K. 31 06442 Yenişehir-ANKARA
e-mail • bilalkolbuken@yahoo.com,
bilalkolbuken@swirvemail.com
Tel: 0 312 223 63 15 • 0 536 652 48 73
baskı • gölge ofset 0 312 230 71 96

kargo için adres:
bilal kolbüken Aras Kargo
Meşrutiyet Şubesi Ankara
tel: 223 63 15

ayda bir yayımlanır

• Kül •

efnan dervişoğlu

deniz fenerleri hep yalnızdır

Çocukluk günlerini düşünmeden edemeyenlerdenim ben de. Öyle, çok şımartılmış; bir dediği iki edilmemiş; teyzeler, halalar arasında elinde armağan paketleri dolaşmış bir çocuk değildim; ama yine de mutlu bir çocukluktu benimki. O yıllarda sevdiğim birçok şey, bugün hâlâ benimle. Pul, para, kibrit kutusu kolleksiyonculuğunu çoktan bırakmış olsam da değişmeyen ne çok şey var, diye düşünüyorum. Gemilere, liman kentlerine düşkünlüğüm de çocukluğumdan bir armağan bana.

Babamla aramızdaki en sıcak anlar, liman gezilerimizde yaşadıklarımızdı. Evde ve her yerde hep mesafeli davranan babam, bu geziler boyunca da çok az konuşurdu. Aramızdaki gizli anlaşma, babamın "dönelim"ine dek sürerdi. "Ayrıcalıklı çocuk" olma mutluluğu, bir tek bu gezilerde yüreğimi kapladı; çünkü birçoğuna, kardeşim ve üç tekerlekli bisikleti olmadan da çıkardık. Babam "erkek çocuğu"nu evde bırakır "kızı"nı yanına alır, ellerini arkada kavuşturarak yürürdü.

Gemiler, kara gövdeleriyle pek sevimli gelmezdi o zamanlar. İsimlerini okumaya çalışır, garip harfleri yüzünden beceriksiz hissederdim kendimi. Babam gemilere, kocaman kutulara, yanlarında iyice küçüldüğüm vinçlere bakar, bense martıları seyre dalardım. Çok daha sonra, bu martıların bilmem kaçıncı kuşak torunlarının Trabzon Lisesi'nin kiremitlerini beyaza boyadıklarını görecek; kanat genişliklerinden, albatroslardan söz edip ne kadar bilgili olduğumu gösterecektim.

Aradan yıllar geçti; anneme "Sana ev değil hangar lazım." dedirten biriktirme huyum değişmedi. Ayvalık'tan, Bodrum'dan, Madagaskar'dan ve daha birçok yerden gelen deniz kabukları, taşlar, benim aldıklarım, bulduklarım, 850 rakımlı Ankara'da hem denizi hem de çocukluğumu yaşatıyor bana. Kitap seçimimi bile etkiliyor. Oktay Sönmez'in "Anılarda Gemiler"i de "kitaplarım"dan biri işte. Sönmez'in kitabı, "artık hiçbiri hayatta olmayan gemilerin belgesel öykülerini" içeriyor.

Okumalarımın birtakım rastlantılarla birleşmesi kadar beni mutlu eden başka bir şey yok sanırım. Sıcak bir ağustos günü alıp eylül biterken okumaya başladığım kitabın 20. sayfasına geldiğimde içimde bir şeyler kıpırdıyor. Fener gemilerinden, özellikle de New York'taki **Ambrose**'dan söz eden bölüm, uğraşmakta olduğum "puzzle"ın kalan 25-30 parçasını da yerleştirme isteği uyandırıyor. Fransız fotoğrafçı Jacques **Vapillon**'un *"Fastnet Lighthouse"*u, İrlanda Denizi'ndeki fenerin sol yanına düşen mavi parçaları, bu kez of'lamadan yerleştirip uzun uzun bakıyorum; sanki gerçekten görmüşüm, fotoğrafını ben çekmişim gibi. **Oktay Sönmez**, o gece, o puzzle'ı bitirtiyor bana. Ne mutluluk! Bunun keyfini yaşarken televizyondaki belgesel kanallarından birinde **Andrea Gail**'e rastlıyorum. Ekim 1991'de, içindeki altı kişiyle Kuzey Atlantik sularına gömülen Andrea Gail'i bulmak için yapılan araştırmalardan söz ediliyor.

Sebastian Junger'ın, teknenin batışından esinlenerek yazdığı *"The Perfect Storm" (Kusursuz Fırtına)*u okuyan yönetmen **Wolfgang Petersen**, ülkemizde de gösterime giren ve romanla aynı adı taşıyan filmiyle (Senaryo: Bill Wittliff, Yapım yılı: 2000) Andrea Gail'i beyaz perdeye taşımıştı.

"Düdüğünü çalarsın ve fener bekçisiyle çocuğunu selamlarsın. Sonra kuşlar kalır, sadece kuşlar, çeşit çeşit kuşlar kalır. Güneş seni yakar, kuzeye döner, 12 mil gidersin, hızlanmaya başlarsın". **George Clooney**'nin canlandırdığı, **Andrea Gail**'in hırslı kaptanı Billy (William) Tyne'in ölüm yolculuğu öncesinde söylediği sözlerdi bunlar. Filmi öyle çok izledim ki bu satırları çoğaltabilirim; ne var ki *Oktay Sönmez*'in sözünü ettiği *Ambrose Fener Gemisi*, Vapillon'un *Fastnet Lighthouse*'u ışıklarını birleştiriyor; selamlanan bir fener bekçisi uzaktan gülümsüyor; ben de "*Ah fenerler!*" deyip *"Anılarda Gemiler"*in altını çizdiğim satırlarına dönüyorum, içim kıpır kıpır, okyanus aşmış gibiyim.

"Bildiğimiz normal deniz fenerleri gemilerin denizde bulundukları yeri saptamak ve böylece karaya oturma vs. gibi olayları önlemek için inşa edilirler. Her birinin değişik olan karakteri deniz haritalarında belirtilmiştir ve olabildiğince uzak mesafelerden görünmelerini sağlamak için 'Fener Kulesi' denilen özel yapıların tepesine yerleştirilirler. Keza kuleler de, kaya, tepe, ada, adacık gibi yüksek yerlerde inşa edilir. Ancak birçok ülkede, özellikle nehir ağızlarındaki deltalarda, fener kulelerini koymaya coğrafi yapısı elverişli olmayan düz ve alçak arazilerdeki sığlık bölgelerde, koordinatları haritalarda belli noktalara 'Fener Gemileri'ni getirip demirleyerek tespit ederler. Yeri asla değişmez." (1)

2001 yılının ekim ayında Amasra'da küçük bir tekneden çektiğim fotoğraftaki fenere bakıyorum da anlatılanın görkemli çağrışımlarından ne kadar uzak; ama Virginia Woolf'un feneri hiç de uzak değil:

"Fener, karşılarında sisler içinde daha da heybetli, güçlü ve dimdik yükseliyor, siyah beyaz renklerle parlıyordu, dalgalar kayalara çarpıp, tıpkı kırılarak parça parça olan bir cam gibi, beyaz parçacık-

lar halinde her yana saçılıyordu. Kayalardaki çizgiler, yarıklar görülüyordu. Fener'in pencereleri olduğu gibi görülüyordu. Pencerelerin birinde beyaz bir şey vardı, kayanın üstünde de bir tutam yeşillik. Dışarı bir adam çıkmış, dürbünle onlara bakıp sonra yine içeri girmişti. James, demek yıllardan beri körfezin ötesinden gördüğümüz Fener bu, diye düşündü. Bu, çıplak bir kayanın üzerinde dimdik yükselen bir kule idi." (2)

Alıntıdaki James, Ramsay ailesinin küçük oğludur. James için bir tutkuya dönüşen fener; romanın üçüncü bölümünde, işte böyle çizilir. On yıl önce uzaktan baktığı fenerin bütün ayrıntıları, James'in gözleri önündedir artık.

"Fener o zamanlar, sisler içinde gümüş gibi parıldayan bir kule idi, akşamları birden açılıp, tatlı tatlı bakan sarı bir gözü vardı. Oysa şimdi...

James Fener'e baktı. Ak badanalı kayaları, çırılçıplak sivrilen kuleyi oturduğu yerden görebiliyordu; bir kara, bir ak, çizgi çizgi boyanmıştı; pencereleri de görebiliyordu; kayaların üstüne kurusun diye serilen çamaşırları bile görebiliyordu. Fener bu idi demek?" (3)

"*Deniz Feneri*", romanın hem adı hem de başlıca simgesidir. Bu roman, amacının; "annesinin ve babasının kişiliğini tam olarak vermek, St. Ives'daki çocukluk günlerini, yaşamı ve ölümü anlatmak olduğunu"(4) söyleyen **Virginia Woolf**'un "*otobiyografik sayılabilecek*" tek kitabı olarak nitelendirilir.

Minâ Urgan'ın *"Virginia Woolf"* adlı kitabında yer alan fotoğraflardan biri, şu altyazıyla sunulur okuyucuya:

"Hakiki Lighthouse: St. Ives'daki Godfrey deniz feneri." (5)

Urgan'dan öğrendiğimize göre; Stephen ailesi, her yıl yaz aylarında Cornwall kıyılarındaki St. Ives'a gider ve buradaki fener, çocuk Virginia'yı çok etkiler; ancak "Deniz Feneri", "St. Ives'da değil de İskoçya sahillerinin açıklarında, Hebrides adalarından birinde geçer." (6)

O Hebrides kıyıları ki **Nihal Yeğinobalı**'nın güzel çevirisiyle **Jane Eyre**'in okuduğu bir kitapta gösterir kendini.

"Kuzey Okyanusu geniş buruntularla
Kaynar o çıplak, ıssız adaların etrafında
Uzak Norveç'in Atlantik dalgaları
Döver fırtınalı Hebrides kıyılarını." (7)

Woolf'un feneri sevgi ve şefkat yüklüdür. James'in yıllar süren düşünün, düş kırıklığının (Minâ Urgan, sözünü ettiğimiz kitabında James'in, Virginia Woolf'un kardeşi Adrian olduğuna da değinir) nedeni olan bu fener, pencerede oturup fener bekçisinin oğluna çoraplar ören Mrs. Ramsay'in sevgi dağıtan yumuşaklığını taşır:

"Karanlık bastı mı Fener'in ışığı-bir zamanlar karanlıkta hiç çekinmeden gelip, halıya kurularak, üstündeki şekillerle oynayan o ışık-şimdi baharın yumuşak ışığında, ayışığıyla karışarak hafifçe içeri süzülüyor; sanki değdiği şeyleri okşuyor, sanki kaçamak yapıp biraz oyalanıyor, çevresine bakınıyor ve sonra sevecenlikle dolu yine geliyordu." (8)

Virginia Woolf'un "Deniz Feneri"nden **Colm Tóibín**'e, *Tóibín*'in fenerine geçiyoruz. İrlandalı yazarın, ödül de kazanan romanı Güney (The South) de *"sahil boyunca yolumuzu nasıl bulacağız?" sorusunun cevabıdır "Tuskar, Tuskar'ın ışığı."* (9)

"Güney"de adı geçen Tuskar, yazarın "Deniz Fenerindeki Işık" adıyla dilimize çevrilen "The Blackwater Lightship"inde, yaşanan her şeyin tanığıdır.

"Arabalardan inip küçük tahta köprüden geçtiler, azalan gün ışığında güneye doğru yürüdüler. Tuskar'daki deniz feneri çalışmaya başlamıştı, durdular, fenerin ışığının bir kavisle yaklaşmasını izlediler." (10)

Tuskar Rock Deniz Feneri, İrlanda'nın güneybatısındaki Cornsore'un 6 mil kuzeybatısındaki tehlikeli Tuskar Kayalığı üzerine kurulmuştur (4 Haziran 1815). 1831'de "Britanya ve İrlanda sahilleri deniz fenerleri listesi"nde yer alarak da denizcilerin kullanımına açılmıştır. Zaman içinde küçüklü büyüklü birtakım değişiklikler yaşayan Tuskar Rock Feneri'nin denizciyle dostluğu yıllardır sürmektedir. (11)

İşte bu deniz feneri, "Deniz Fenerindeki Işık" adlı romanda nem ve küf kokan odaların duvarlarını yalayıp geçer, geçmişi düşündürür; yanması beklenen ışığı, perdelerden sızarak eşyayı ve oğul, torun, kardeş, arkadaş Declan'ın ölecek oluşuyla gölgelenmiş yüzleri aydınlatır.

"Gözünün ucuyla bir şey fark etmişti, dönünce yine gördü aynı şeyi; uzaktan deniz feneri göz kırpıyordu: Tuskar Rock. Durup bir kez daha baktı fenere, bir daha yanıp sönmesini bekledi, ama oldukça geç parladı fenerin ışığı, Helen yeniden beklemeye koyulurken gecenin ritmi başladı." (12)

90'lı yılların İrlanda'sında geçen romanda; Dora, kızı Lily ve torunu Helen'in ilişkileri irdelenir. Helen'in kardeşi Declan'ın hastalığının (AIDS) ilerleyişiyle, Büyükanne Dora'nın, bir deniz kasabasındaki evinde bir araya gelen aileye, Declan'ın iki arkadaşı da katılır. Roman, çok farklı kişiliklerdeki bu insanların, geçmişleriyle ve birbirleriyle hesaplaşmaları üzerine kurulur. Tuskar Rock Feneri de Helen'in onu fark etmesinden sonraki bütün sayfalarda "yanınızdayım" diyen eski bir dost tavrıyla varlığını hissettirir.

Romanın özgün biçimine adını veren "Blackwater Fener Gemisi" ise Helen'in annesi Lily'nin, geçmişe döndüğü sayfaların birinde çıkar okuyucunun karşısına. Gençliğinde, *Tuskar*'ın erkek, Blackwater Fener Gemisi'nin de kadın olduğuna inanan Lily, şunları söyler Helen'e: *"... çiftleşmeye çağırır gibi, birbirlerine ve öteki deniz fenerlerine işaretler gönderdiklerini hayal ederdim. Erkek olanı güçlü ve sağlamdı, dişi olanıysa daha zayıf ama daha düzenliydi; bazen karanlık iyice çökmeden ışığını göndermeye başlardı. Ben de onların birbirlerine seslendiklerini düşünürdüm; erkeğin güçlü, dişininse sadık olması çok tatmin edici bir duyguydu."* (13)

Tuskar Rock Feneri, sözünü ettiğimiz romanda, ışığını eksik etmez kimseden. Fenerin kendisi değil de daha çok ışığıdır önemli olan. Işığı; gecenin, bekleyişin, yaşanan her şeyin tanığıdır ve bu tanıklıkta güven ve huzur veren bir yan vardır.

Oktay Sönmez'in "*Anılarda Gemiler*"inden yola çıkıp "Ah fenerler!" diyerek devam etmiştik ya, işte birkaç dize de **Hüseyin Avni Cinozoğlu**'ndan:

"sevinçle yol gösterirdi
yapayalnız deniz fenerleri
bir ışık damlası halinde
düşlerimde hayal kadınların elleri." (14)

Evet, yalnızdır deniz fenerleri. Karanlığı bölen ışıkları büyük anlamlar taşır. Dimdik duruşlarında, kalıcı bir tek başınalık ve dik başlılık söz konusudur. Karaya bağlı olanları ise bekçileri gibi şanslı kabul edilir.

"Evet, iyidir bir fener bekçisi olmak. Hele fenerin karaya bağlıysa, denizin ortasında, yapyalnız bir adada insanlardan uzak yaşamıyorsan." (15)

Selçuk Baran'ın son romanı *"Güz Gelmeden"* de fener bekçisi *Affan Usta* böyle nitelendirir mesleğini. Ona göre fener bekçiliği herkesin yapabileceği bir iş de değildir. *"... fener bekçisi olmak herkesin harcı değildir. (...) Yalnızlık zor gelmez bize. Öyle bile olmasa dağla, denizle, uçan kuşla, uzaktan geçen tekneyle konuşmayı bileceksin."* (s.207)

"... fener bekçisi dediğin feneri yakmadan önce suskuyla dost olmayı öğrenecek. İşte bu yüzden kaç çeşit susku vardır, insan dudaklarını bile aralamadan neler söyler, bilirim." (s.192)

"Güz Gelmeden", "Yeşilçay" adındaki bir deniz kasabasında geçer. Yaşama biçimleri, düşleri, düşünceleri çok farklı insanların öyküleri, romanı oluşturur. Yazar; kimi, orada doğup büyüdüğü, kimi de yolu düştüğü için Yeşilçay'da bulunan bu insanların ağzından birtakım duygularımızı da dile getirir. Deniz feneri, romanın kurgusu içinde önemli bir yer tutar; bir roman kişisi gibi sunulur okura.

"Bir tek Fener... O olduğu gibi duruyor. Deniz azdığında balıktan dönen teknelere bekçilik etmiyor yalnızca, yeryüzünün bütün değişmeyen güzelliklerine de bekçilik ediyor. (...) Bilgece göz kırpıp duruyor, önündeki uçsuz bucaksız sulara, tüm dünyaya, bu arada bana." (s.26)

On yıl aradan sonra Yeşilçay'a gelen Suat'a göre, Yeşilçay'da değişmeyen tek şey "fener"dir. "Görmüş geçirmiş Fener" (s.29) gizle doludur, güven vericidir. "Gözleri bakmaktan, acımaktan yorulmuş, göz kırpar durur" (s.103) Suat'ın "tam bir halk bilgesi" (s.102) dediği Affan Usta'dan da ilginçtir fener; sanki bin yıldır ordadır ve asıl bilge de odur.

Üniversite eğitimini yarıda bırakıp Yeşilçay'a dönen Erol'un ağzından, fenerin görünüşü hakkında da bir şeyler öğreniriz.

"Kayalığın eteğindeki toprak yoldan Fener'e doğru yürüdüm. Köşeyi dönüp de Fener'i görünce içim hoplayıverdi. Ne kadar güzeldi! Hiçbir minare (İstanbul'dakiler bile), hiçbir kule böylesine görkemli, böylesine anlamlı gelmemiştir bana. Gurbetteyken Yeşilçay denince Fener gelirdi aklıma, burnumun direği sızlardı. Şimdi de karşımda grili mavili bir boşluğun içinde bembeyaz duruyordu işte." (s.30-31)

Bu bembeyaz fener; buluşma, dertleşme yeridir aynı zamanda. Affan Usta'nın çayını içmek, sigara tüttürmek için fenere gelenler kimlerdir? Bunu da Affan Usta'dan öğreniriz romanda. *"Buraya kimler gelir en çok? Kafasında bir düğümü bulunanlar. Tek başlarına sulara, kayalara baka baka düğümü çözebileceklerini sananlar. Önce gevezeliklerimle şöyle bir sersemletirim onları, rahatlarlar. Sonra başlarız konuşmaya."* (s.191)

Deniz fenerlerinden, denizden bu kadar söz ettikten sonra; kitaplar karıştırmak, okuduğum kitaplara bir daha bakmak iyi gelebilir bana. Kim bilir ne çok kitapta, ne çok fener göz kırpıyordur karanlığa, "*Seni büyütmüyorum!*" diyordur.

Okumayı ertelediğim kitaplara mı gitmeli? **Jack London**'un *"Deniz Kurdu"*, **Conrad**'ın *"Karanlığın Yüreği"* belki bir kez daha okumalı *"Önce Çocuklar ve Kadınlar"*ı; **Sunay Akın**'ı selamlamalı yeniden. Bir de "*Deniz Feneri*" var elbette. *Hasan İzzettin Dinamo*'nun 1937'de yayınlanan şiir kitabı; bulmalı, okumalı.

Bir "puzzle" daha var, onu bitiremedim. Parçalarında mı kaybolmalı? **Guillaume Plisson**'un fotoğrafını çektiği görkemli Ar Men. 1891'de ışıklandırılmış ilkin. 37 metrelik kulesiyle batı sahillerinin gözdesi Fransa'da.

Kanadalı güzel var bir de; onu mu araştırmalı yoksa? Peggy's Cove'daki kırmızı-beyaz gülümseyiş. En çok fotoğrafı çekilen deniz fener imiş. Yoksa... *Virginia Woolf*'un Rhoda'sı gibi oturup düş mü kurmalı?

"Kısacık özgürlüğüm var. Bütün batmış yaprakları topladım, yüzdürdüm. Damlacıklar koydum kimilerinin içine. Deniz feneri dikeceğim buraya, deliotunun ucundan. Kahverengi leğeni sallayacağım bir o yana bir bu yana, dalgalara binecek gemilerim." (16)

---

dipnotlar:

1-Oktay Sönmez, *Anılarda Gemiler*, İst. 2001, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, s.16-17.
2-Virginia Woolf, **Deniz Feneri** (Çev. **Naciye Akseki Öncül**), İst. 2001, İletişim Yayınları, s.241-242.
3-A.g.e., s.223. **4-Minâ Urgan**, *Virginia Woolf*, İst. 1995, Yapı Kredi Yayınları, s.112. **5-**A.g.e., s.119. **6-**A.g.e., s.112.
7-Charlotte Bronte, *Jane Eyre* (Çev. **Nihal Yeğinobalı**), İst. 1998, Engin Yayıncılık, s.10.
8-Virginia Woolf, *Deniz Feneri* (Çev. **Naciye Akseki Öncül**), İst. 2001, İletişim Yayınları, s.162.
9-Colm Tóibín, *Güney* (Çev. **Mehmet H. Doğan**), İst. 1998, Can Yayınları, s.195.
10-Colm Tóibín, *Deniz Fenerindeki Işık* (Çev. **İlknur Özdemir**), İst. 2001, Can Yayınları, s.196.
11-Tuskar Rock Lighthouse, *Beam Magazine*, No.30 (http://www.cil.ie/sh 623x4200.html)
12-Colm Tóibín, Deniz Fenerindeki Işık (Çev. **İlknur Özdemir**), İst. 2001, Can Yayınları, s.60. 13-A.g.e., s.197.
14-Hüseyin Avni Cinozoğlu, Safranbolu'da Tek Deniz Feneri, Karabük 1991, Güven Matbaası, s.49.
15-Selçuk Baran, *Güz Gelmeden*, İstanbul 2000, Yapı Kredi Yayınları, s.173.
16-Virginia Woolf, *Dalgalar* (Çev. **Oya Dalgıç**), İst. 2001, İletişim Yayınları, s.15.